

o historii i aktuální dění mohou během několikadenního programu blíže poznat nejen charakter nacistického režimu, ale také přístup, který k němu německá společnost v současnosti zaujímá. Díky účasti na pietním aktu německého Spolkového sněmu v Den památky obětí nacismu mají mladiství navíc unikátní možnost setkat se s německými nejvyššími politickými představiteli. Akce představuje také výjimečnou příležitost k navázání kontaktů s vrstevníky z jiných zemí. Neméně zajímavým aspektem celé události je ovšem i skutečnost, že v rámci účasti na tomto setkání se mladí lidé vlastně podílejí na utváření politiky dějin současného Německa.

Karolína Bukovská

Subkultura trampingu ve světle vědeckého výzkumu (Lány, 26.-27. dubna 2017)

Málokterá vědecká konference začíná hromovým „Ahoj!“. Pokud se ovšem jedná o setkání věnované trampingu, je takový pozdrav namístě. Na konferenci konanou 2017 v Muzeu T. G. Masaryka v Lánech se vedle vědeckých pracovníků vypravili i samotní trampové. Rozvíjející se výzkum v daném oboru tedy může počítat se zájmem trampské komunity, což s sebou nese jak nové možnosti bádání, tak plodný střet mezi vědeckou a aktérskou perspektivou.

Akci společně pořádaly Ústav českých dějin FF UK, Katedra archeologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, Státní okresní archiv Rakovník, Etnologický ústav Akademie věd České republiky, Muzeum T. G. M. Rakovník a Ústav historických věd Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě a své příspěvky přednesli pracovníci všech uvedených ústavů. Konference byla rozdělena na dva bloky. V první části se příspěvky týkaly trampingu v historické perspektivě, ve druhém bloku byl tento fenomén pojednán z hlediska etnologie a archeologie. Z hlediska organizace lze vytknout pouze rozhodnutí poskytnout prostor pro diskusi až v závěru konference. Pro bezprostřední reakce na jednotlivé příspěvky tak nebylo místo, ač by jistě mohly přinést zajímavé podněty i kontroverze.

Příspěvek Martina Pelcla *Amerikanismus v meziválečné československé tělesné kultuře* se trampingu dotýkal spíše nepřímě, pojednával o rozšíření tábornictví a nových sportů jako byl volejbal, basketbal či ping-pong. Amerikanismus podle Pelcla nebyl jednotným proudem, ale rozděloval se na několik názorových směrů. Otázkou zůstává, do jaké míry byl obdiv k americké kultuře a westernová romantika opravdu konstitutivním rysem trampingu.

Příspěvek Jana Randáka *Fenomén trampingu: konstanta či proměnná v moderních českých dějinách?* se věnoval historiografii trampingu a problémům, které psaní o dějinách trampingu přináší. Referující rozlišil tři základní roviny psaní trampské historie: historickou topografii trampingu, odbornou syntézu a genealogický přístup. Nejvlivnější případ historické topografie trampingu představují *Dějiny trampingu* Boba Hurikána, jakýsi výčet trampských osad, které Bob navštívil. Přestože se jedná o původně účelovou metodu, topografický styl do značné míry dosud dominuje knižní produkci o trampingu. Regionalizované pojetí dějin trampingu znesnadňuje možnost vytvoření odborné syntézy, jež vyžaduje hledání dějinných kontinuit, jed-

notný interpretační rámec a určitou generalizaci. Tento nárok se střetává s fragmentovaným, regionalizovaným pojetím tramských dějin, které podle Randáka vychází z tramského sebepojetí, jež se zakládá na hodnotách svobody a neorganizovanosti. Nutno přiznat, že reakce tramského publika tuto tezi potvrdila. Další překážkou syntetického přístupu je vnitřní rozmanitost zkoumaného fenoménu a jeho proměny v čase. Východisko představuje podle Randáka genealogické pojetí. Jeho základním předpokladem je zavržení předpokladu neměnných identit a bytostných podstat procházejících dějinami, a naopak důsledná historizace zkoumaného fenoménu. V genealogické perspektivě nelze na tramping nahlížet jako na autonomní jev, ale na produkt dobových potřeb, sociálních změn i konfliktů. Tramping je tak výsledkem dějinné nahodilosti, má mnoho různých společenských zdrojů i mnoho podob.

Randákův komentář vzbudil silnou reakci ze strany publika. Pochopitelně, historizace vždy bolí. Genealogické tázání problematizuje samozřejmě přijímané hodnoty, na kterých se zakládá tramské sebepojetí, jako je svoboda, neorganizovanost, odpor proti komunismu. Pro potřeby ústního přednesu byl příspěvek navíc příliš složitě strukturovaný a přeplněný dílčími odkazy a problémy, což mohlo vést k určitému nepochopení jeho základních východisek. Diskuse se tak nesla především v duchu střetu mezi odborným a pamětnickým věděním. Zástupci trampů jednak zdůraznili antikomunistický náboj trampingu, jednak zpochybnili reprezentativnost historických pramenů. Slovy tramského nakladatele Tonyho: „psané reálie nevystihují skoro nic, to, co jezdilo na tramp, bylo něco jiného“. Tento názor mezi tramy silně rezonoval. Jiný řečník označil historické poznání (a zřejmě i pole poznatelného) za špičku ledovce, jehož masiv se ukrývá pod hladinou. Tato metafora trochu nešťastně prostoupila celou konferencí. Další přednášející si ji osvojovali a jako by tak předem před tramy omlouvali své teze.

Jan Mareš zasadil tramping do kontextu vývoje sportu. Zatímco v počátcích trampingu sport nehrál nijak podstatnou roli, v pozdějším období se stal pevnou součástí subkultury a dále formoval její podobu. Spolu s přijetím sportu se proměnil vztah trampů k organizovanosti. Tramské osady se začaly registrovat jako sportovní kluby a otevíraly se novým aktivitám i zavedeným institucím, sport přibližoval tramping veřejnosti a pomáhal ho legitimizovat. Mareš sice zdůraznil prostupnost tramských identit i dobové obavy, že sport omezuje tramskou volnost, pole sportu ale poskytuje také další možnosti k zachycení vnitřních rozporů trampingu. Z hlediska levičově orientovaných trampů šlo v případě sportovních aktivit také o vymezení se vůči zkomercializovanému sportu a o pokus budovat alternativní sportovní struktury. Sport byl také jednou z kategorií difference proti „nepolitickým“ trampům, určité druhy sportu (např. tenis) byly považovány za netramské.

Jan Špringl se věnoval přítomnosti prvorepublikových trampů na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Ukázal, že tramping na Slovensku zaváděli hlavně čeští trampové, např. během vojenské služby. V meziválečném období se však jednalo o okrajovou záležitost. Podkarpatská Rus se naopak stala jedním z tramských míst paměti. Trampové se zde setkávali s kulturní jinakostí a šokující chudobou. Co tento kontakt znamenal pro formování tramské zkušenosti a sebepojetí, však Špringl bohužel hlouběji nerozvedl.

Jan Pohůnek se v příspěvku *Akce Hurikán na Rakovnícku* zaměřil na protitramskou represi v regionální perspektivě. Akce Hurikán měla celostátní rozsah,

probíhala od května 1976 až do roku 1989, ovšem se soustavným poklesem zájmu. Do akce byla zapojena Státní bezpečnost i Veřejná bezpečnost, jednalo se převážně o monitorování trampských osad a namátkové kontroly. Tyto aktivity je třeba vysvětlit v kontextu probíhajících policejních akcí proti „volné mládeži“. Bourání trampských přístřešků se ospravedlňovalo např. bojem proti toxikomanii a alkoholismu. Pohůnek však upozornil, že rozsah policejní represe se v jednotlivých regionech výrazně lišil. Přínos Pohůnkova komentáře vidím zejména v zasazení protitrampských opatření do kontextu nedůvěry normalizačního režimu vůči mládeži a z ní plynoucích politik, v tomto bodě by budoucí bádání mohlo navázat např. na výzkum Christiane Brenner nebo Pauliny Bren.

Referát Jana Krška *Vliv majetkoprávních vztahů na rozšíření a vývoj trampingu* srovnal podmínky pro rozvoj trampingu v meziválečném a poválečném Československu. Za první republiky jej limitovalo především soukromé vlastnictví lesů a dalších pozemků, na kterých stály trampské chaty. Tramping se tudíž v určitých regionech nemohl rozvíjet, např. na území velkostatků. Rozdílné ceny pronájmu pozemků také přispěly k ideové profilaci trampských lokalit. Na březích Sázavy tak tábořily především střední vrstvy, pozemky v povodí Berounky či na Kačáku byly dostupnější i nižším vrstvám. Krškův postřeh by tak mohl být užitečný např. pro vysvětlení rozdílů mezi „nepolitickými“ a „politickými“ trampy. Uvolnění majetkoprávních vztahů po roce 1948 znamenalo teritoriální rozvoj trampingu a možnost vzniku trvalejších kempů.

Druhý blok konference byl věnován etnologii a archeologii. Oproti původním předpokladům nakonec zazněly jen tři příspěvky. Karel Altmann v přednášce *Výzkum trampingu na etnologických pracovištích v českých zemích od 80. let 20. století* představil historii výzkumu v rámci vědní disciplíny, která se trampingu začala věnovat jako první. Na přednášce se zřetelně, i když nejspíš nezáměrně, ukázaly neduhy české etnologie (nejen) ve vztahu k trampingu: popisnost, ateoretičnost, rezignace na interpretaci i širší kontext, neustálé recyklování již napsaného.

Archeoložka Muzea T. G. Masaryka Kateřina Blažková ve svém příspěvku seznámila účastníky konference s místem, které měli druhý den navštívit. Její přednáška se zaměřila hlavně na osobu majitele kiosku Jaroslava Fraňka, známého z knih Oty Pavla. Archeologický výzkum zjistil, kde onen kiossek stál a že se tam pila lahvová desítka. V posledním výstupu představil Petr Titlbach svoji bakalářskou práci, ve které se věnoval archeologickému výzkumu osady Ohio u Chříče.

Výstupy druhého bloku zaznamenaly mezi návštěvníky výrazně menší ohlas, o čemž svědčil i narůstající počet trampů u baru v přízemí muzea. Bohužel se nepodařilo propojit perspektivy jednotlivých vědních disciplín a poukázat na možnosti vzájemné spolupráce. Právě cestou mezioborové spolupráce by se měl výzkum trampingu ubírat, pokud má vykročit z dosavadní zacyklenosti. Vedle zastoupených oborů by byla užitečná zejména antropologická perspektiva. Lánská konference však znamená slibné vykročení směrem ke komplexnímu poznání fenoménu trampingu. Zkušenost z konference rovněž ukazuje, že toto poznání nebude možné bez participace samotných trampů (a střetu s nimi) a vhodné formy popularizace vědeckých poznatků.